

Sygn. akt I C 172/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 listopada 2013 r.

Sąd Rejonowy w Zgorzelcu Wydział I Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący - SSR Dorota Florowska

Protokolant - S. D.

po rozpoznaniu w dniu 12 listopada 2013 r. w Zgorzelcu

na rozprawie

sprawy z powództwa K. H. przeciwko Przedsiębiorstwu (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w Z. o zobowiązanie do złożenia oświadczenia woli

oraz z powództwa K. H. przeciwko Gminie Miejskiej Z. i Przedsiębiorstwu (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w Z. o zapłatę

I. umarza postępowanie w zakresie dotyczącym zapłaty kwoty 5.119,20 zł;

II. nakazuje stronie pozwanej Przedsiębiorstwu (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w Z. złożenie oświadczenia woli o następującej treści: „Przedsiębiorstwo (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w Z. nabywa od K. H. własność wybudowanego przez powódkę odcinka (...) mm, o długości 94 m, przebiegającego od wpięcia do sieci rozdzielczej przy ul. (...) w Z. poprzez działkę gruntu numer (...) do działki numer (...) oraz własność hydrantu podziemnego DN 90 mm wykonanego na końcówce sieci za wynagrodzeniem w kwocie 6.175,56 zł (sześć tysięcy sto siedemdziesiąt pięć złotych pięćdziesiąt sześć groszy)”;

III. dalej idące powództwa oddala;

IV. zasądza od powódki K. H. na rzecz strony pozwanej Gminy Miejskiej Z. kwotę 2.400,- zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego;

V. zasądza od powódki K. H. na rzecz strony pozwanej Przedsiębiorstwa (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w Z. kwotę 3.041,78 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sygn. akt IC 172/12

UZASADNIENIE

Powódka, K. H., wniosła o zobowiązanie (...) sp. z o.o. w Z. do złożenia oświadczenia woli w przedmiocie nabycia wybudowanego przez nią wodociągu wraz hydrantem za wynagrodzeniem w kwocie 20.000,- zł (w oparciu o art. 31 ust. 1 ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę), a w przypadku nieuwzględnienia tego żądania o zasądzenie od Gminy Miejskiej Z. kwoty 20.000,- zł – tytułem naprawienia szkody związanej z poniesionymi przez powódkę kosztami ich budowy (k. 2-4, 70, 332).

Odpowiadając na powyższe żądanie (...) sp. z o.o. w Z. wyraziła zgodę na przejęcie wybudowanych przez powódkę urządzeń wodnych za wynagrodzeniem w kwocie 2.000,- zł, wnosząc o oddalenie powództwa co do kwoty przenoszącej

tą wartość. Pozwana spółka zarzuciła, że odbiór wykonanego przez powódkę odcinka sieci został dokonany – z przyczyn leżących po stronie powódki – dopiero w 1 grudnia 2011 r. (przeszło 11 lat po wydaniu technicznych warunków przyłączenia). Wskazała, że aktualnie odnośny odcinek sieci wodociągowej służy wyłącznie do zapewnienia dostawy wody do nieruchomości powódki, a ponadto nie jest przydatny stronie pozwanej w takim stopniu, w jakim zostało to przewidziane w dacie realizacji jego budowy (k. 43-46).

Gmina Miejska Z. wniosła o oddalenie powództwa o zapłatę i zasądzenie na jej rzecz od powódki zwrotu kosztów postępowania. Zarzuciła, że w obecnym stanie prawnym roszczenie o przejęcie urządzeń przesyłowych przysługuje jego właścicielowi wobec przedsiębiorstwa, które przyłączyło te urządzenia do swojej sieci. Pozbawione podstawy prawnej pozostaje zatem żądanie od gminy odszkodowania utożsamianego z kosztami budowy urządzeń (k. 38-39).

W piśmie z dnia 9 października 2013 r. powódka ograniczyła żądanie odszkodowawcze do kwoty 14.880,80 zł, przy czym domagała się zasądzenia tej kwoty solidarnie od pozwanych (...) sp. z o.o. w Z. i Gminy Miejskiej Z. wraz z odsetkami od dnia 18 kwietnia 2000 r. (k. 335-336). Powódka podniosła, że Gmina Miejska Z. była odpowiedzialna za zadania powierzone utworzonej przez nią jednostce budżetowej – (...) sp. z o.o. w Z., w tym za zapewnienie dostawy wody do nieruchomości powódki (k. 319).

Na rozprawie w dniu 12 listopada 2013 r. pełnomocnik Gminy Miejskiej Z. wyraził zgodę na cofnięcie powództwa o zapłatę ponad kwotę 14.880,80 zł (k. 148).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W 2000 r. powódka, K. H., wybudowała na koszt własny odcinek sieci wodnej składający się z (...) mm, przebiegającego od wpięcia do sieci rozdzielczej przy ul. (...) w Z. poprzez działkę gruntu numer (...) do działki nr (...), oraz hydrantu podziemnego DN 90, przy czym warunki techniczne podłączenia sieci do budynku posadowionego na działce gruntu nr (...) wydała pozwana spółka, z którą uzgodniony został projekt techniczny przyłączy. Odcinek ten został podłączony do sieci wodociągowej (...) sp. z o.o.. Aktualnie wykorzystywany jest w celu dostarczania wody do nieruchomości powódki.

(bezsporne)

Przez działkę gruntu nr (...) w Z. przebiega odcinek przewodu sieci wodnej wybudowany w 2008 r. na koszt D. i K. małżonków K.. Na podstawie umowy z 20 lutego 2012 r. inwestorzy przekazali ten odcinek sieci (...) sp. z o.o. w Z. za wynagrodzeniem w kwocie 8.000,- zł.

(dowód: zeznania świadka M. J., k. 176, zeznania świadka D. K., k. 215, twp dla budynku na terenie działki nr (...), k. 105, projekt budowlany, k. 148-153, umowa z dnia 20 lutego 2012 r., k. 76-77)

W dniu 10 lutego 2004 r. powódka zawarła z (...) sp. z o.o. w Z. umowę o dostarczanie wody.

(dowód: umowa z dnia 10 lutego 2004 r., k. 323-324)

W pismach z 16 marca 2007 r. i 4 maja 2007 r. (...) sp. z o.o. w Z. wyraziła chęć przejęcia wybudowanych przez powódkę urządzeń wodnych. Strona pozwana uwarunkowała zawarcie z powódką umowy od przedłożenia przez nią inwentaryzacji powykonawczej, protokołu odbioru sieci wodociągowej, próby szczelności sieci, atestów materiałowych i gwarancji wykonawcy. W piśmie z dnia 9 maja 2007 r. powódka zażądała od pozwanej spółki kwotę 40.000,- zł w zamian za przekazanie na jej rzecz własności przedmiotowych urządzeń; w piśmie z dnia 3 października 2008 r. domagała się kwoty 18.000,- zł. Pozwana spółka odmówiła przejęcia urządzeń z uwagi na wygórowaną cenę oraz brak protokołu końcowego odbioru robót. W dniu 2 grudnia 2011 r. powódka wezwała (...) sp. z o.o. w Z. do wykupienia wybudowanych przez nią urządzeń za kwotę 20.000,- zł; żądanie tej samej treści skierowała do Urzędu Miasta Z. w piśmie z dnia 28 grudnia 2011 r..

(dowód: pismo z dnia 16 marca 2007 r., k. 20, pismo z dnia 4 maja 2007 r., k. 21, pismo z dnia 9 maja 2007 r., k. 22, pismo z dnia 12 stycznia 2009 r., k. 65, pismo z dnia 30 listopada 2011 r., k. 25, pismo z dnia 28 grudnia 2011 r., k. 26, zeznania powódki, k. 216 verte, zeznania Z. S., k. 27)

W dniu 1 grudnia 2011 r. dokonany został odbiór wybudowanych przez powódkę urządzeń, który poprzedzony został próbą ich szczelności (wobec braku wcześniejszego zgłoszenia przez powódkę próby szczelności). Protokół odbioru robót zanikowych – stanowiący załącznik do protokołu końcowego odbioru robót – został sporządzony w 2000 r..

(dowód: protokół odbioru z dnia 1 grudnia 2011 r., k. 23, protokół odbioru robót zanikowych, k. 17)

Aktualna wartość wybudowanego przez powódkę odcinka sieci wodociągowej w postaci (...) mm (o długości 94 m) oraz hydrantu podziemnego DN 80 mm wynosi 6.175,56 zł. Wartość robót wykonanych przez powódkę w dacie budowy urządzeń zamykała się kwotą 14.880,88 zł.

(dowód: opinia biegłej z zakresu sieci sanitarnych, kanalizacyjnych i wodociągowych, A. A., k. 258-270, 299-300)

Sąd zważył, co następuje:

Żądanie ewentualne jest żądaniem zgłoszonym w pozwie na wypadek nieuwzględnienia przez Sąd żądania zgłoszonego na pierwszym miejscu, przy czym zgłoszenie żądania ewentualnego jest dopuszczalne przy pełnej tożsamości podmiotowej, która w sprawie – po stronie pozwanej – nie zachodziła (vide: postanowienie SN z dnia 4 października 2012 r., I CSK 100/12). Stąd żądania powódki należało traktować jako dwa odrębne powództwa, w których różne były także podstawy roszczeń.

Podstawę roszczenia o zobowiązanie do odpłatnego przeniesienia własności urządzeń wodociągowych lub kanalizacyjnych stanowi – od chwili wejścia w życie ustawy z dnia 30 maja 2008 r. o zmianie ustawy – kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 116, poz. 731) – art. 49 § 2 kc. Przepis ten odsyła do art. 49 § 1 kc, który stanowi o urządzeniach służących do doprowadzenia lub odprowadzania pary, gazu, energii elektrycznej a także płynów. Określenie to obejmuje urządzenia wodociągowe i kanalizacyjne, służące – według art. 2 pkt 14 i 16 uzzw – gospodarowaniu wodą i ściekami. Należy wobec tego uznać, że art. 31 ust. 1 uzzw nie jest przepisem szczególnym wobec art. 49 § 2 kc, który – jako późniejszy – wyłącza stosowanie art. 31 ust. 1 uzzw (vide: uzasadnienie uchwały SN z dnia 13 lipca 2011 r., III CZP 26/11). Artykuł 49 kc dotyczy również sytuacji, w których odnośne urządzenia zostały wybudowane i podłączone do sieci przed dniem 3 sierpnia 2008 r., co miał miejsce w sprawie (vide: wyroki SN z dnia 22 stycznia 2010 r., V CSK 185/09, z dnia 22 stycznia 2010 r., V CSK 206/09, z dnia 2 marca 2006 r., I CSK 83/05, z dnia 23 lipca 2003 r., II CKN 346/01, z dnia 26 lutego 2003 r., II CK 40/02). Dlatego też, dokonując oceny prawnej powyższych ustaleń faktycznych Sąd – nie będąc związanym kwalifikacją prawną dochodzonego roszczenia przytoczoną w pozwie – oparł się na regulacji z art. 49 § 2 kc (vide: wyrok SN z dnia 27 marca 2008 r., II CSK 524/07).

Zdarzeniem prawnym, którego skutkiem było nabycie przez powódkę własności urządzeń określonych w art. 49 § 1 kc (wodociągu wraz hydrantem), było sfinansowanie kosztów ich budowy. Okoliczność ta nie była przez strony pozwane kwestionowana. Powódka należała zatem do kręgu podmiotów, którym przysługiwało roszczenie z art. 49 § 2 kc (niezależnie od przysługujących jej uprawnień do nieruchomości, przez którą te urządzenia przebiegały). Kwestią sporą pomiędzy stronami była wysokość należnego powódce ekwiwalentu pieniężnego, które powinno odpowiadać aktualnej wartości odnośnych urządzeń (vide: wyrok SA w Poznaniu z dnia 20 stycznia 2011 r., I ACa 1059/10, Komentarz do kodeksy cywilnego, S. Dmowski, S. Rudnicki, wydanie 10, s. 237).

Ocenę w powyższym zakresie Sąd oparł na wiedzy specjalnej biegłej z zakresu sieci sanitarnych, kanalizacyjnych i wodociągowych, A. A., która aktualną wartość urządzeń (wodociągu i hydrantu) ustaliła na poziomie kwoty 6.175,56 zł. W ocenie Sądu opinia została sporządzona w sposób w pełni umożliwiający prześledzenie, z punktu widzenia zasad wiedzy, doświadczenia życiowego i logicznego rozumowania, analizy przez biegłą zagadnienia będącego jej przedmiotem, jednakże z uwagi na zgłoszenie przez strony zastrzeżeń do opinii, Sąd – realizując zasadę bezpośredniości przeprowadzenia dowodów – wezwał biegłą na rozprawę w dniu 21 czerwca 2013 r., umożliwiając tym

samym stronom zadanie biegłej pytań. Na rozprawie zastrzeżenia do opinii zostały w pełni wyjaśnione przez biegłą, która ustosunkowała się do zarzutów stron w sposób wyczerpujący, podtrzymując stanowczo wydaną opinię. Biegła wskazała, że dochodowa metoda wyceny urządzeń wodnych znajduje uzasadnienie wyłącznie w przypadku urządzeń sfinansowanych

ze środków własnych przedsiębiorstwa wodociągowego (nakierowanego na osiągnięcie zysku). W sprawie natomiast szacowanie kosztów miało miejsce po zakończeniu inwestycji sfinansowanej przez osobę fizyczną. Wskazała, że dla robót inżynierskich zużycie roczne urządzeń wodnych wynosi 4,5%. Przyjęty w opinii wskaźnik amortyzacyjny obowiązuje od 1999r. i jest niezmienny. Biegła zwróciła uwagę, że kwota początkowa dokonanej przez nią wyceny (14.880,88 zł) została ustalona na podstawie czynników cenotwórczych (średnich stawek robocizny, kosztów pośrednich, zysku, średnich cen materiałów, sprzętu) z daty budowy urządzeń. Takiej kwoty powódka mogłaby domagać się w przypadku przekazania wodociągu wraz z hydrantem na majątek (...) w 2000 r., jednakże z upływem czasu urządzenia te uległy amortyzacji (zużyciu), do której zastosowanie miały regulacje rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 grudnia 1999 r..

W sprawie nie zachodziły przesłanki do waloryzacji ustalonej przez biegłą wysokości wynagrodzenia (wyrażającego się w aktualnej wartości urządzeń), albowiem spełniało ono funkcję kompensacyjną (vide: postanowienie SN z dnia 29 września 2011 r., IV CSK 632/10). Należało dodać, że uprawnienie do żądania waloryzacji świadczenia pieniężnego powstaje w ramach istniejącego już wcześniej stosunku prawnego, zaś obowiązek pozwanej spółki w postaci złożenia oświadczenia woli w przedmiocie odpłatnego nabycia od powódki urządzeń wodnych powstanie z chwilą uprawomocnienia się wyroku. Z tego względu wnioski powódki o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego z zakresu księgowości – jako bezprzedmiotowy – należało oddalić.

W odniesieniu do żądania odszkodowawczego powódki wskazać należało, że przed wejściem w życie ustawy z dnia 30 maja 2008 r. o zmianie ustawy – kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 116, poz. 731) przedsiębiorstwo wodociągowe (gmina) było zobowiązane do zawarcia umowy o nabycie urządzeń, a niewykonanie tego obowiązku przesądzało o roszczeniu uprawnionego z tytułu niewykonania zobowiązania przyjmując odpowiedzialność *ex contractu* (art. 471 kc). Obecnie jednak z art. 49§2 kc wynika uprawnienie osoby, która poniosła koszty budowy urządzeń wodnych do żądania nabycia ich własności przez przedsiębiorcę przesyłowego za odpowiednim wynagrodzeniem, stanowiącym ekwiwalent wartości urządzeń. W aktualnym stanie prawnym właścicielowi urządzeń, o których mowa w art. 49§1 kc, przysługuje roszczenie przewidziane przepisami prawa materialnego, brak jest zatem podstaw do konstruowania odpowiedzialności odszkodowawczej opartej na treści art. 471 kc. Skoro powódce przysługiwało prawo dochodzenia na drodze sądowej roszczenia o przeniesienie ich własności za odpowiednim wynagrodzeniem, które zrealizowała w sprawie, brak było podstaw do przyjęcia, że poniosła ona szkodę utożsamianą z kosztami budowy tych nieruchomości (vide: wyrok SA w Gdańsku z dnia 20 grudnia 2012 r., V ACa 963/12). Ponadto, mając na względzie, że celem obecnego unormowania jest uregulowanie stosunków własnościowych dotyczących urządzeń służących do doprowadzania lub odprowadzania płynów (vide: uzasadnienie projektu ustawy o zmianie ustawy – kodeks cywilny oraz ustawy – kodeks postępowania cywilnego, Sejm VI kadencji, druk sejmowy nr 81 z dnia 6 listopada 2007 r.) przyjąć należało, że powódce nie przysługiwało prawo wyboru pomiędzy roszczeniem odszkodowawczym a roszczeniem o zawarcie umowy przenoszącej własność, ani też żądanie odszkodowania jako roszczenia ewentualnego. Podkreślenia wymaga, że żaden przepis prawa nie nakłada na gminę obowiązku realizacji urządzeń infrastruktury związanej z ustalonym w planie przeznaczeniem terenu. Zaopatrzenie w wodę, budowa i utrzymanie urządzeń wodociągowo - kanalizacyjnych jest wprawdzie zadaniem własnym gminy, która może w jego realizacji posłużyć się przedsiębiorstwem wodociągowo - kanalizacyjnym. Budowa tych urządzeń nie jest jednak obowiązkiem o charakterze bezwzględnym, lecz ma charakter warunkowy. Jest jedynie środkiem do

realizacji tych zadań. Wbrew twierdzeniom powódki, z unormowań ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591 ze zm.) oraz ustawy o zbiorowym zapiętrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków trudno wyprowadzić obowiązek gminy (czy też przedsiębiorstwa wodociągowo - kanalizacyjnego) do budowy tych urządzeń na każdej nieruchomości, na której planowane są inwestycje mieszkaniowe. Nie można również z nich wywieść, że właścicielom, czy też użytkownikom wieczystym nieruchomości

przysługuje jakiegokolwiek roszczenie, którego istotą jest prawo żądania wykonania sieci wodociągowej i kanalizacyjnej, zapewniającej zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków z ich nieruchomości. Dopiero w wypadku, gdy urządzenia wodociągowe i kanalizacyjne zostaną wybudowane przez inne osoby, konkretyzacji ulega ich roszczenie o odpłatne przejęcie tych urządzeń (vide: uzasadnienie wyroku WSA w Łodzi z dnia 29 czerwca 2012 r., II/SA/Łd 220/12). Budowa spornego odcinka sieci wodnej nie była objęta wieloletnim planem rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych opracowanym przez (...) sp. z o.o. w Z. w myśl rozdziału II §3 pkt 5 uchwały Rady Miasta Z. nr 332/6 (vide: zeznania Z. S., k. 217, uchwała k. 229), mimo tego pozwana spółka złożyła powódce propozycję przejęcia wybudowanych przez nią urządzeń. Przyczyną nieuregulowania stosunków własnościowych dotyczących spornych urządzeń były wygórowane roszczenia powódki oraz brak inwentaryzacji powykonawczej i końcowego odbioru (potwierdzającego spełnienie przez nie wymaganych warunków technicznych).

Mając powyższe na uwadze, Sąd orzekł, jak w pkt II i III wyroku.

Wobec częściowego cofnięcia powództwa o zapłatę postępowanie w zakresie kwoty 5.119,20 zł zostało umorzone (art. 203 kpc w zw. z art. 355§1 kpc).

Orzekając o kosztach Sąd miał na uwadze, że powództwa o zobowiązanie do złożenia oświadczenia woli oraz o zapłatę – choć zredagowane w jednym piśmie – nie tworzyły sporu o łącznej wartości (vide: orzeczenie SN z dnia 17 listopada 1937 r., III C 781/35, postanowienie SN z dnia 12 marca 2013 r., I PZ 155/02, postanowienie SN z dnia 24 kwietnia 2013 r., IV CZ 37/13). O kosztach związanych z powództwem o zobowiązanie do złożenia oświadczenia woli Sąd rozstrzygnął na podstawie art. 100 kpc. Powódka utrzymała się ze swoim roszczeniem w 31% (domagała się zapłaty wynagrodzenia w kwocie 20.000,- zł; jako uzasadnione uznano wynagrodzenie w kwocie 6.175,56 zł), zatem winna była pokryć udział wynoszący 69% całości poniesionych przez strony kosztów (69% x 5.726,51 zł = 3.951,29 zł), na które składały się: opłata od pozwu w kwocie 1.000,- zł, wynagrodzenie pełnomocnika (...) sp. z o.o. w Z. w kwocie 2.400,- zł, opłata skarbową od pełnomocnictwa (17,- zł), koszty opinii biegłej – 1.966,95 zł i 342,56 zł, poniosła natomiast koszty w łącznej wysokości 3.309,51 zł (vide: postanowienie SN z dnia 21 stycznia 1963 r., III CR 191/62, postanowienie SN z dnia 31 stycznia 1991 r., II CZ 255/90 i wyrok SN z dnia 21 lutego 2002 r., I PKN 932/00). Stronie pozwanej należał się zatem zwrot kosztów w kwocie 641,78 zł (uwzględnionej w pkt V wyroku). W zakresie dotyczącym powództwa o zapłatę zastosowanie miały ogólne zasady o kosztach procesu (vide: art. 98 kpc, postanowienie SN z dnia 12 października 2012 r., I CZ 105/12); każda ze stron wygrywających proces miała prawo żądać zwrotu kosztów niezbędnych do celowej obrony (w sprawie były to koszty związane z zastępstwem procesowym każdej z pozwanych stron: kwota 2.400,- zł objęta pkt IV wyroku oraz kwota 2.400,- zł uwzględniona w pkt V wyroku – ustalone na podstawie §6 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28.09.2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu).

Sąd – nie widząc potrzeby działa z urzędu – nie przeprowadził dowodów z dokumentów zawartych w aktach sprawy IC 122/09, ani dowodów zgłoszonych przez powódkę w jej pismach procesowych z dnia 29 listopada 2012 r. i 4 sierpnia 2012 r., wobec ich cofnięcia (k. 300, 312).